

Guldfynd på Gotland

En jämförande studie av guldfynden från folkvandringstiden

Uppsats (II) i arkeologi

Stockholms universitet

VT 2013

Adrian Klang

Handledare: Kenneth Jonsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Introduktion	1
1.2 Syfte	1
1.3 Frågeställningar	1
1.4 Metod	1
1.5 Källkritik	2
2. Det myntade guld	2
2.1 Forskningshistorik	2
2.2 Solidispridningen på Gotland	3
2.3 Undersökningsunderlag	4
3. Det omyntade guld	5
3.1 Föremålskategorier	5
3.2 Guldets spridning på Gotland	6
3.3 Guldets vikt/förutsättningar	8
4. Analys	8
5. Sammanfattning	9
6. Referenser	10

Abstract: This paper deals with the finds of solidi and gold objects on the island of Gotland during the Migration Period. Its purpose is to make an analysis of finds of coins from the island and of other objects of gold from the same period, to see whether there are any differences in the distribution of the finds and the weight of the gold. This will be shown through maps and tables. The results showed that the finds of coins had a much lesser weight than the rest of the gold-pieces from the island. The coins weighed 1,269 kg while the uncoined pieces weighed 2,677 kg which is much more. It was also possible to see, thanks to the maps, that finds of coins were more concentrated to some parts of the island while the uncoined pieces were more widely spread.

Omslagsbild: Solidus föreställande den östromerske kejsaren Anastasius, kejsare 491-518. Myntet kom troligen till Gotland i början av 500-talet. Anastasius är den kejsare som har präglat flest mynt funna på Gotland.

1. Inledning

1.1 Introduktion

Under folkvandringstiden 370-600 e.kr importerades stora mängder guld till norra Europa så även till Sverige som aldrig varit en del av Romarriket. I Sverige har man hittat ca 800 romerska guldmynt, s k solidi och så mycket som 45 kg omyntat guld (Jonsson K, muntlig uppgift 2013).

De två områden där fynden varit störst är Öland och sedan Gotland. 1980 skrev Frands Herchend en avhandling *Myntat och omyntat guld. Två studier i öländska guldfynd* (Herchend 1980) där han presenterar det öländska guldmaterialet och gör där skillnad på myntat och omyntat guld. Jag kommer att göra en liknande studie, men jag kommer att behandla det gotländska materialet. Uppsatsen kommer att behandla de 294 romerska guldmynten från folkvandringstid som man har hittat på Gotland, (Bornestaf U, muntligen 2013) och kartlägga hur dessa mynt skiljer sig i förhållande till det omyntade guldet på ön från samma tidsperiod. Innan en analys görs av det gotländska materialet kan det vara bra att känna till materialets bakgrund och hur det romerska guldet hamnade i Skandinavien långt från Romarrikets Limes (gräns).

En solidus är ett romerskt mynt och betalningsmedel som började präglas efter kejsar Konstatin I:s (307-337) myntreform 312 (Fagerlie 1967: 24). Myntet har en idealtvikt på 4.54 gram och är en 1/6 av en unica och 1/72 av ett romerskt skålpund (libra). Det blev det gällande guldmyntet i Romarriket efter reformen. Det ersatte det tidigare vanligast förekommande guldmyntet aurerus, Det kom att främja ekonomin från en betungande inflation i det romerska riket. Solidus var den gällande guldvalören i Romarriket och i det Bysantinska riket och överlevde längre än så men då i ett annat värde (Sutherland C. H 1972:259). Solidifynden i Nordeuropa brukar man dela upp i fyra fyndgrupper. Mynt från det enade Romarriket (312-394) mynt präglade i Västom (395-476), Östom (395-491) och Bysans 491-565. Solidifynden på Gotland är framför allt östomerska och bysantinska och täcker perioden från Theodosius I:s död 395 fram till Justinianus I:s död 565.

De vanligaste fyndplatserna på Gotland för solidi har varit åkerfält där de har upphittats som ett resultat av att man grävt eller plogat åkrarna där mynten legat orörda i århundraden (Fagerlie 1967:100) Man kan idag också använda sig av metalldetektorer för att söka metaller (mynt) i marken. Mynten har kommit till Sverige under folkvandringstid och till Gotland under ca 150 år mellan 395-550 (Fagerlie: 1967:21) Forskningen kring varför man hittat romerska solidi och guldföremål i Sverige och på Gotland, som inte geografisk varit en del i det romerska imperiet har diskuterats flitigt. Liksom varför guldmyntet grävts ned och lämnats kvar fram till våra dagar.(se 2.1. Forskningshistorik).

1.2 Syfte

Syftet är att göra en kartläggning av det myntade och omyntade guldet på Gotland från folkvandringstid, se hur dessa skiljer sig i storlek och göra en kartläggning av dess spridning.

1.3 Frågeställningar

De frågeställningar som besvaras är; var på ön återfinns det myntade resp. omyntade guldet? Hur skiljer de sig i fråga om utbredning och vikt? Vilka kategorier av omyntat guld finns på ön från perioden?

1.4 Metod

I uppsatsen presenteras en kartläggning av det myntade och omyntade guldet på Gotland från folkvandringstid. Informationen kommer från SHM:s (Statens Historiska Museer) samlingsdatabas då SHM förvaltar större delen av alla fynd. Efter en sammanställning av de båda fyndgrupperna görs spridningskartor över var man påträffat materialet för att på så sätt kunna utläsa mönster i fyndplatsernas läge och storleken på skatterna etc. Med detta material gör jag sedan en kvalitativ analys.

1.5 Källkritik

Det romerska guldet har förbryllat forskare i ca 130 år och årligen hittas nya fynd på Gotland som reviderar tidigare tolkningar och framställningar av materialet.

I uppsatsen kommer uppgiften om solidifynden att baseras på en opublicerad sammanställning av Ullrika Bornestaf och jag har gjort spridningskartor som visar det myntade guldets utifrån den sammanställningen. De spridningskartor som används i uppsatsen för det omyntade guldets har jag hämtat information till från SHM:s föremålsdatabas. Jag har gjort kartor och tabeller utifrån dessa fynd, men man ska veta att alla fynd inte redovisas i kartor och tabeller då några fynd saknar information om antal och vikt. Det finns även gotlandsfynd på andra institutioner t.ex. i Fornsalen i Visby så SHM redovisar inte alla gotlandsfynd. Om en för stor andel fynd saknas kan kartor om spridningen etc. bli missvisande. Men jag anser att andelen fynd som har informationen angiven ändå är i så pass stor majoritet att det går att göra kartor som är representativa för materialet.

2. Det myntade guldets

2.1 Forskningshistorik

Många forskare har studerat det romerska solidimaterialet. Hur mynten nått Gotland och varför de deponerats i jorden och lämnats där. Många olika teorier har publicerats kring materialet men alla håller till viss del med om två huvudteser om varför romerska mynt cirkulerat i Skandinavien. Dessa är den ekonomiska och den politiska teorin. Den ekonomiska teorin baseras på att mynten nått Gotland genom handel. Den politiska teorin grundar sig på att mynten nått Nordeuropa genom att romarna betalat ut pengar till germaner som betalning för tjänstgöring i den romerska armén, varit romarnas allierade eller tagit guldets i plundringståg på romersk mark. Det finns också skriftliga källor som berättar att romarna gjorde utbetalningar till de germanska stammarna som rörde sig i Europa för att de skulle få vara i fred i riket. Klart är i alla fall att mynten troligtvis nått Gotland genom förmedling av de germanska stammarna som rörde sig i Europa under folkvandringstid (Fagerlie 1967:164).

År 395 delades Romarriket upp i en västlig och östlig del och ganska omgående hotades rikena av germanska stammar. Mellan 395-476 attackerades imperiet av visigothar, vandaler, ostrogoter och hunner. De försökte inte ta kontroll över romerska områden men plundrade städer, härjade på landsbygden och lyckades genom detta få betalt av romarna genom landbesittningar på romersk mark och utbetalningar troligen i solidi (Fagerlie 1967:23). Bl.a Fagerlie menar att det är genom kontakt med ostrogoterna som större delen av solidifynden i Skandinavien härstammar (Fagerlie 1967:164). På Gotland slutar importen ca 550-60 med mynt under Justinianus I. Det är samtida med att ostrogoterna besegrades och utvisades från Italien och därför tror man att ostrogoterna var den sammanbindande länken i importen av solidi (Fagerlie 1967:24).

Importvägarna till Skandinavien har också diskuteras. Helle Horsaes menar att det måste ha funnits många importvägar men att limes var den viktigaste och att de romerska städerna längs med limes måste ha fungerat som centrum inte bara för romersk kultur/militär utan även för handel. Importvägen av solidi från kontinenten till öarna i Östersjön måste skett kring området vid Vistula där fler än 400 solidi från perioden hittats (Hornaes 2009:183). Forskningen om varför man deponerat mynten när de nått Skandinavien har man också sökt svar på. Frands Herchend menar t.ex. att det inte är lätt att förstå deponeringen eftersom vi har bristande kunskap om förhistorisk ekonomi och dessutom kan man bara ha mycket vaga uppfattningar om hur många procent av de nedgrävda skatterna som normalt blir bortglömda (Herchend 1980:60). Hans Hilderbrand som tidigt behandlade ämnet menade att man grävde ner mynten för att förvara dem och att dåtidens människor regelbundet använde jorden som bankfack för sina värdefulla föremål som kommit till ön tack vare handelskontakter söderifrån (Hildebrand 1887:56). Historikern Sture Bolin ställer sig kritisk mot Hildebrands teori och skriver 1926 att krig var anledningen till man grävde ner mynten och att de kom till Skandinavien på grund av handel och krig. En eller några skatter behövde inte innebära kris men rikedom på skatter betydde

under förhistorisk tid härjningar och krig. Ju större skatterna var desto större var härjningarna (Bolin 1926:249). Mängden fynd är det viktiga för även om man kan ha kommit på skäl till att enstaka skatter gömts undan t.ex. för fruktan för politisk oro eller inflation så visar ett stort antal skatter på kris (Bolin 1926:209).

Fagerlie menar att mynten kommit till Sverige 450-550 e.Kr. Först var Öland huvudimportör men efter en katastrof år 476/477 så övergick strömmen till Gotland istället (Fagerlie 1967:18). Hon menar att guldmynten på grund av sitt ringa slitage inte kommit till Skandinavien genom handel söderifrån utan som samlade enheter mer eller mindre direkt från myntningsorterna. Vissa tror på cirkulation andra att de enbart nyttjats som råmaterial till t.ex. smycken (Fagerlie 1967:136). Den till vår tid bevarade delen av myntskatterna är inte ett bevis på intensiv skattnedgrävning utan snarare belägg för att de glömts bort. Krig är den troligaste förklaringen till att de fallit i glömska.

Mats P. Malmer avfärdar Bolins krigiska tanke om deponeringar på grund av krig. Han ifrågasätter också Fagerlie och menar att mynten grävdes ner när de kom till ön utan att först cirkulera. Att skattnedgrävningen under äldre tid varit vanligt och att mynt mer varit värdemått än omsättningsmedel. Krig har inte varit anledning till att skatter grävts ned utan att de helt enkelt glömts bort (Malmer 1973:123).

Herschend är kritisk mot Fagerlies krigsteori men också tesen om att mynten först nådde Öland sedan Bornholm och Gotland. De kan oberoende av varandra ha införskaffat solidi. Guldmyntens funktion i Norden måste i första hand vara ekonomisk. Den förhistoriska människan måste använt jorden som bankfack och en period med onormalt hög frekvens av skatteglömmande indikerar kristid i samhället (Herschend 1980:150.255).

För Ola Kyhlberg är solidiimporten ett uttryck för makt och status. Enligt Kyhlberg har enstaka solidi som man funnit vid boplatser utgjort enstaka personers kapital medan skatterna inte inneburit ett privat utan ett kollektivt ägande (Kyhlberg 1987:72). År 1981 skrev Majvor Östergren om bl.a. fyndplatserna för solidifynden (Östergren 1981). Hon skrev senare att förhistoriska skattfynd kan kopplas till husgrunder och varit en familjs privata egendom och att jorden använts som bankfack för att skydda dessa (Östergren 1992:6).

Forskningshistoriken visar på att ämnet intresserat många och att tolkningarna kring materialet, varför det finns på Gotland och varför det deponerats, är många. Jag kommer inte i den här uppsatsen att göra någon djupgående analys av de frågeställningarna utan istället fokusera på själva materialet, dess spridning och storlek.

2.2 Solidispridningen på Gotland

Romerska mynt har en speciell potential till skillnad mot andra arkeologiska föremålsgrupper från perioden. Medan andra föremålsgrupper kan vara svåra att datera, hitta tillverkningsplats och tillverkare så är detta sällan svårt när det kommer till myntning. Man kan i många fall läsa ut t.ex. myntort med stor precision eftersom all information man behöver ofta finns på mynten. På åtsidan ses alltid myntherren, den person som ger ut mynten vilket i Romarriket var den styrande kejsaren. Produktionstiden för ett romerskt mynt kan i många fall fastställas tack vare att den informationen kan finnas på myntet. Om inte kan det dateras efter myntherrens regeringstid eftersom man har informationen om myntherren och i många fall myntorten. *Fig. 1* visar åtsidan och frånsidan av en romersk solidus från kejsar Zenos styre 474-491.

För att kunna besvara min frågeställning om var på Gotland man hittat det myntade resp. det omyntade guldmetallet så har jag gjort två spridningskartor som visar solidifynden. *Fig. 2* visar de tidiga fynden från 395-490 och antalet lösfynd (ett mynt) och skatter (två eller fler mynt) som påträffats från perioden. *Fig. 3* visar samma information, men på den senare avses importen mellan 491-560. Man ser tydligt tack vare spridningskartorna att mynt deponerade efter 491 är betydligt fler till antalet.

Fig.1 Östromerske riket Zeno 474-491. Solidus.
Åtsida: kejsar Zeno. Frånsida: gudinnan Victoria.

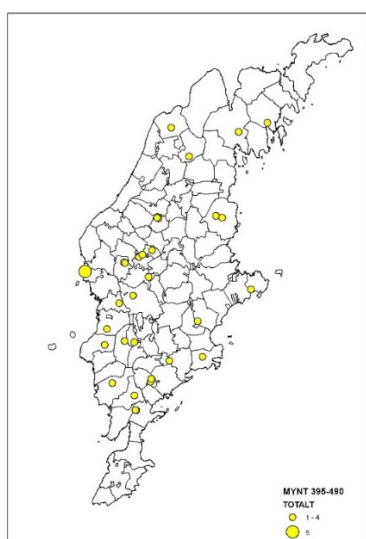

Fig. 2, Solidifynd deponerade 395-490.

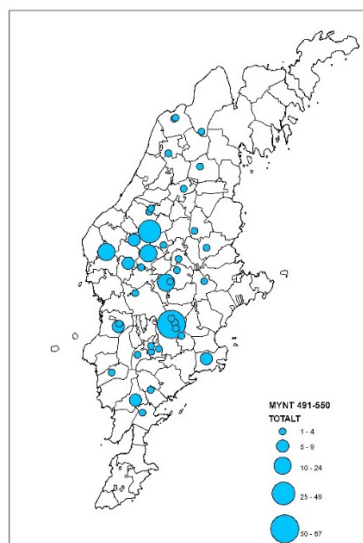

Fig. 3, Solidifynd deponerade 491-550.

2.3 Undersökningsunderlag

Tittar man på de båda kartorna (Fig. 2-3) så ser man att de senare fynden är mer koncentrerade till vissa fyndplatser medan den tidigare myntningen är mer utspridd över hela ön. Man ser också att majoriteten av fynden är hittade inåt landet, vilket är uppmärkningsvärt, eftersom fynden kommit sjövägen till ön. Kan man då anta att de flesta bosättningarna är inåt land eller kan det vara så att eliten i samhället som kunde uppvisa ett stort kapital hade sina bosättningar inåt landet?

Man kan också fråga sig varför vissa fynd är så stora medan majoriteten av mynten är lösfynd? Det finns fyra skatthynd som är anmärkningsvärt stora. De är hittade i Akebäck (25 ex.) Eskelhem (11 ex.) och Vänge- området med två skatter med 87 ex. resp. 15 ex. Dessa områden står för $\frac{3}{4}$ av mynten på Gotland (Fagerlie 1967:102). Varför hittar man dessa fyndkoncentrationer när de flesta fynden är lösfynd och vem var det som ägde solidi?

Huvuddelen av fynden indikerar att dessa är skatter som är en persons privata egendom deponerade i marken för förvaring. Vare sig fynden består av ett mynt eller flera kan man tänka sig att mynten är skatter som senare skulle tas upp ur jorden men glömts bort. Herchend menar att de stora skatterna nog har tillhört människor som haft råd att avvara en del av sitt guld som en sorts passiv förmögenhet med vilket man inte kan göra något annat än att låta dem ligga i jorden. Strömynten däremot menar han har tillhört människor som inte brukade äga guld medan småskatterna troligtvis tillhört traditionella guldägare där mynten bara har glömts bort (Herschend 1980:130).

Totalt är 294 solidi kända från Gotland. Den sammanlagda guldvikten på det myntade guldets är 1,269 kg vilket jag kommer att jämföra med det omyntade guldets i analysen (se 4. Analys)

3. Det omyntade guldet

3.1 Föremålskategorier

Man kan göra en motsvarande undersökning med det omyntade guldet som man har hittat på Gotland från folkvandringstiden. Dessa fynd kan ha hittats som lösfynd eller i skatter tillsammans med solidi. Vissa forskare, däribland Fagerlie, menar att det omyntade guldet är solidi som anlänt till Gotland tillsammans med solidiimporten men smälts ned för att t.ex. användas som smycken (Fagerlie 1967:137). Andra forskare misstror den idén och exemplifierar med det svenska fastlandet med stort antal fynd med omyntat guld och mycket få solidifynd. Det betyder att man på fastlandet skulle smält ned nästan allt myntat guld men på Gotland skulle man inte göra det. Det verkar ologiskt med sådana kontraster på ett sådant litet geografiskt område (Jonsson K. muntligt). Den allmänt förekommande förklaringen är att det omyntade guldet nått Skandinavien som guldtackor eller tenar och sedan i vissa fall omformats till t.ex. smycken.

FÖREMÅL	ANTAL
BRAKTEATER	27
ARMRINGAR	6
FINGRINGAR	18
TEN	44
SPIRALTEN	27
FTACKOR	1
TRÅDAR	6
BECK	13
BESLAG	3
SPIRAL	1
HALSRING	2
SÖLJA	1
BAND	2

Tabell 1. De vanligaste typerna av omyntat guld på Gotland, Källa SHM:s föremålsdatabas.

De tre vanligast förekommande föremålsgrupperna (*tab.1*) är i inbördes ordning, ten (44 st.), spiralten (27 st.), brakteater (27 st.).

För undersökningens skull kan det vara intressant att göra en individuell spridningskarta för var och en av de tre fyndgrupperna och jämföra dessa med fynden av armringar som till antalet var relativt få (6) men brukar väga desto mer.

Med kartornas hjälp ska man kunna utläsa var dessa föremålsgrupper hittats och se de individuella fyndens vikt för att på sådant sätt kunna utläsa inte bara antalet fynd utan också hur dessa grupper förhåller sig till den totala guldvikten på Gotland.

3.2 Guldets spridning på Gotland

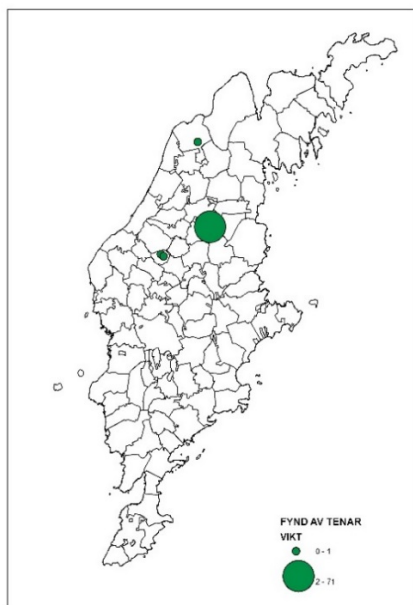

Fig.4. Spridningskarta för tenar.

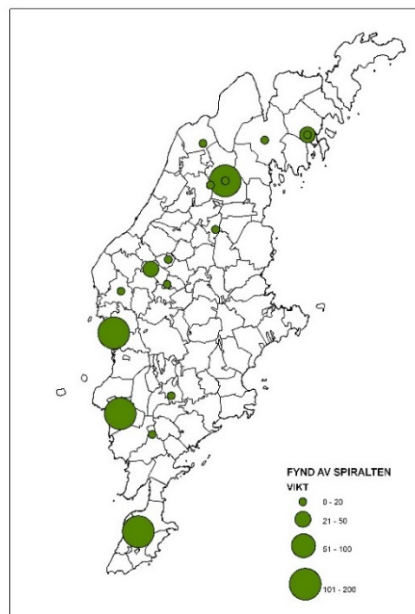

Fig.5. Spridningskarta för spiraltenar.

Man ser tydligt spridningen av de båda föremålsgrupperna tack vare kartorna. Fig. 4 som visar fynden av tenar, som till antalet var den största gruppen (44 st) är koncentrerade till få platser på Gotland. Eftersom inte vikten var angiven på alla fynd så blir inte spridningskartorna kompletta. Vikten på de flesta fynden är på ca 1g. förutom ett stort fynd från Tollby på 19 tenar som vägde 71 g. Det är intressant att alla fynd av tenar är gjorda inåt landet på en relativt liten yta medan fynden av spiralten (fig. 5) är vitt utsprida, från Alvans i norr till Anderse i söder. Fynden av spiraltena är också till skillnad mot tenarna spridda både vid kusten och inåt landet. Noterbart är att det inte finns några kända fynd i SHM:s magasin av spiralten från Gotlands östra del. Man kan också notera att antalet stora fynd också är mer spridda på ön. Fyra fynd som vardera väger mer än 100 g. finns representerade spritt på ön.

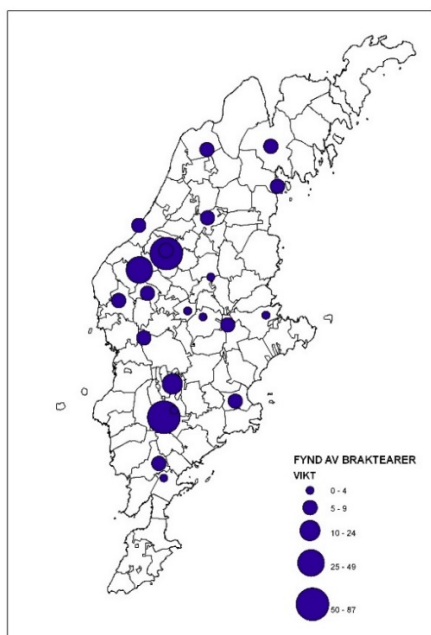

Fig. 6. Spridningskarta för brakteater.

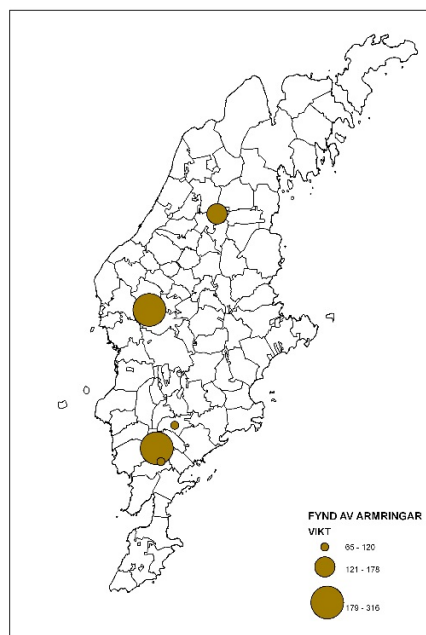

Fig. 7. Spridningskarta för armringar.

Fig. 6 visar fynden av brakteater på Gotland. De är smycken som man delar in i fem grupper utifrån motiv. Dessa skapades i södra Skandinavien och kanske norra Tyskland under perioden 450-550 e.Kr (Mackeprang 1952). Antalet fynd från Gotland är 27 st. och de är funna antingen som lösfynd, med solidi eller tillsammans med andra guldföremål. Till skillnad mot tenarna som framförallt var koncentrerade till västra delen av ön så är brakteaterna mer utspridda. Fast de stora fynden från 25 g och mer finner man på den västra sidan av ön. Det är också relativt få av fynden som är funna i kustsocknarna. Armringarna (fig. 7) som till antalet är 6 st. är också de koncentrerade till vissa platser på ön, alla inåt landet. Det som är intressant med dessa är att det trots att de till antalet är färre än de andra föremålsgrupperna så utmärker de sig viktmässigt. Två av fynden har en vikt som är över 178 g. Om man skulle göra en tabell för föremålsgruppernas vikt istället för antal så skulle storleksordningen ändras totalt.

FÖREMÅL	VIKT
TENAR	289
SPIRALTEN	814
BRAKTEATER	278
ARMRINGAR	969

Gör man en snabb analys så ser man att armringarna som bara var 6 st. till antalet väger nästan ett kg medan tenarna som till antalet var 44 st. bara väger 289 g. Så i vikt blir listan armringar (969 g), spiralten (814 g), tenar (289 g) och brakteaterna (278 g).

3.3 Guldets vikt/förutsättningar

Om man gör en spridningskarta över det omyntade guldets på Gotland och en över den totala mängden med både myntat och omyntat guld så blir resultatet det som visas i fig. 8-9. .

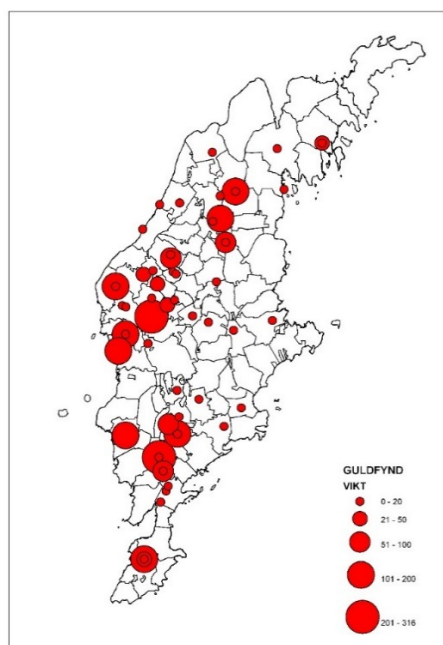

Fig. 8. Spridningen av omyntat guld.

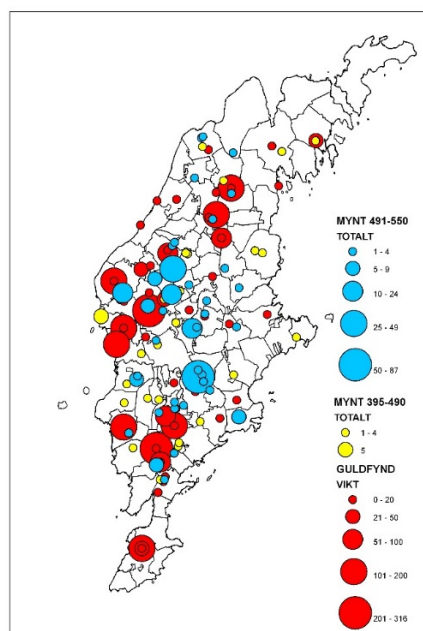

Fig. 9. Total mängd guldfynd på Gotland från folkvandringstid.

Man kan se (fig. 8) att den största koncentrationen av det omyntade guldets är beläget på öns västra sida medan man på den östra delen enbart hittat mindre guldfynd. Man kan också notera att majoriteten av de största fynden har gjorts inåt ön medan kustremsan (kustsocknarna) framförallt den östra är fattig på fynd. Däremot är guldfynd som innehåller över 100 g förhållandevis många till antalet, 6 st. Den totala guldmängden från SHM av omyntat guld på Gotland från folkvandringstid uppgår till 2,677 kg.

4. Analys

Både det myntade och omyntade guldets liknar varandra i spridningen på Gotland då fynden framförallt är gjorda inåt ön. Båda grupperna har sin koncentration av fynd till västra delen av ön med störst fyndkoncentration kring socknar som Akebäck, Eskelhem, Ethelhem och Vänge där också de största skatterna är hittade både för det myntade och omyntade guldets. Vad som däremot skiljer de båda fyndgrupperna åt är att spridningen av fynd av omyntat guld är större än vad det myntade är. I t.ex. Anderse i Vamlingsbo på Gotlands södra udde har man hittat 187 g omyntat guld och inget myntat alls. Små fynd av det omyntade guldets går att ses i alla områden på Gotland förutom Fårö i norr medan som tidigare nämnt är det myntade guldets mer koncentrerat till den västra delen av ön.

Något som också kan vara intressant är att av de skatter med omyntat guld som finns i SHM:s föremålsdatabas från Gotland så är det bara fem som innehåller både myntat och omyntat guld. Vad kan det bero på? Varför är andelen skatter med blandat innehåll så få? De fyndorter som både har myntat och omyntat guld är alla spridda på hela ön så det verkar inte finnas något samband mellan dessa. Att det är så få skatter med blandat innehåll kan bero på att de som traditionellt ägde solidi kanske inte ägde omyntat guld och vice versa. Det kan verka som en långsökt teori men antalet blandfynd är anmärkningsvärt få.

Men för att besvara frågeställningen om storleken på det myntade respektive det omyntade guldets så finns det 294 solidimynt som tillsammans väger 1,269 kg. Av det omyntade guldets finns det 162 föremål hos SHM där den totala vikten uppgår till 2,677 kg. Det finns fynd där vikten inte angetts vilket betyder att den totala vikten hos de omyntade guldfynden från Gotland egentligen är ännu större. Men man ska komma ihåg att vi enbart kan diskutera kända fynd och att eftersom det pågår utgrävningar årligen på Gotland så kan det tillkomma nya fynd vilket kan förändra resultatet.

Jag tror att en anledning till att det omyntade guldets är så pass mycket större än det myntade kan bero på att solidi som betalningsmedel kanske inte hade något värde på Gotland utöver själva guldvärdet. Om så är fallet och om handeln söderifrån var importens källa så måste det ju ha varit mer lönsamt att importera guldtackor och rena guldföremål framför solidi då dessa hade fler användningsområden i Norden. Det omyntade guldets kunde både användas som betalningsmedel (på grund av material och vikt) och man kunde omforma det till t.ex. smycken. En solidus med en idealvikt på 4,54 g hade kanske fördelen av att ha ett bestämt guldvärde, vilket betydde att man alltid visste dess värde vid transaktioner. Men det omyntade guldets formbarhet och spridda användningsområden tror jag ändå var en anledning för nordborna att föredra en sådan import.

Varför guldfynden har den spridning de uppvisar och koncentrationen av större skatter tror jag kan vara resultatet av att en högre samhällsklass använt jorden som bankfack för förvaring av sitt privata kapital. Kartorna visar också tydligt att de större skatterna är vanligare inåt ön vilket kan tyda på att majoriteten av de kapitalstarka familjerna/individerna var bosatta inom det området.

5. Sammanfattning

Den här uppsatsen har diskuterat guldfynden på Gotland från folkvandringstid. Guldets har importerats till Gotland från Romarriket och deponerats i jorden och lämnats där fram till våra dagar. Uppsatsen gör också skillnad på myntat och omyntat guld på Gotland. Gotland är det näst största fyndområdet i Sverige av romerska mynt, s.k. solidi. Solidi började präglas under kejsar Konstantin I 312 och var den främsta guldvalören i Västrom, Östrom och det Bysantinska riket. Antalet solidi som påträffats på Gotland uppgår till 294 st. och de är präglade mellan 395-550 och majoriteten av mynten importerades mellan 491-550. Tillsammans väger fynden med myntat guld 1,269 kg vilket kan jämföras med fynden med omyntat guld som tillsammans väger 2,677 kg alltså dubbelt så mycket. Det omyntade guldets kan vara i form av smycken eller betalningsmedel som t.ex. tenar. Uppsatsen har också diskuterat om man kan se någon skillnad i spridningen på ön av det myntade respektive omyntade guldets. Till hjälp så finns kartor som tydligt visar materialets spridning. Det omyntade guldets är mer utspritt på ön medan majoriteten av det myntade guldets är mer koncentrerat till västra delen av ön och socknar som Vänge, Akebäck, Eskelhem etc. Man kan också se att majoriteten av de större skatterna har påträffats längre in på ön och att kustfynd är mer ovanliga.

6. Referenser

Tryckta källor

Bolin, S. 1926. *Fynden av romerska mynt i det fria Germanien*. Diss. Lunds Universitet. Lund

Fagerlie, J.M. 1967. *Late Roman and Byzantine solidi found in Sweden and Denmark*. The American Numismatic Society. New York.

Herschend, F. 1980. *Myntat och omyntat guld. Två studier i öländska guldfynd*. Diss. Uppsala universitet. Uppsala.

Hildebrand, H. 1887. Solidusimporten till Sverige. *Från äldre tider Kulturvetenskapliga och historiska studier*. Stockholm.

Horsnaes, H.W. 2010. *Crossing boundaries. An analysis of Roman coins in Danish contexts. Vol. 1: Finds from Sealand, Funen and Jutland*. Copenhagen.

Kyhlberg, O. 1986. *Late Roman and Byzantine solidi. An Archaeological analysis of coins and hoards. Excavations at Helgö X*, Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitetsakademin. Stockholm.

Mackeprang, M. 1952. *De nordiske guldbrakteater*. Jysk Arkaeologisk Selskabs skrifter II. Århus.

Malmer, M. 1973. En korologisk aspekt på tolkningen av den gotländska järnålderns myntfynd. *Honos Ella Kivikoski* (red. P. Sarvas och A. Siiriäinen). Soumen muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja 75.

Sutherland, C. H. 1974. *Roman coins*. Putnam. New York.

Östergren, M. 1981. *Gotländska fynd av solidi och denarer. En undersökning av fyndplatserna*. RAGU. Riksantikvarieämbetets Gotlandsundersökningar. Arkeologiska skrifter 1:1981. Visby.

Östergren, M. 1992. *Den gotländska stengrundsbygden och orsakerna till dess övergivande*, Riksantikvarieämbetets Gotlandsundersökningar/RAGU. Arkeologiska skrifter 1986:1. Visby.

Muntliga uppgifter

Bornestaf, Ullrika 2013.

Jonsson, Kenneth 2013.

Stockholms
universitet